

М. І. Михнюк,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Кримський інженерно-педагогічний університет)

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КЕЙСОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Постановка проблеми. Результати багатьох досліджень свідчать про те, що пошук нових шляхів удосконалення навчально-виховного процесу в професійно-технічних навчальних закладах сприяє запровадження сучасних педагогічних технологій, які позитивно впливають на розвиток творчих здібностей тих, хто навчається.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанню запровадження в навчально-виховний процес підготовки майбутніх фахівців сучасних технологій навчання присвячено праці С. Гончаренко, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, В. Радкевич, Е. Полат, М. Бухаркиної, В. Хуторського, Н. Ерганової, В. Скакуна, А. Новікова, Ю. Якуби.

Метою статті є визначення методичних засад запровадження у навчально-виховний процес ПТНЗ кейсової технології.

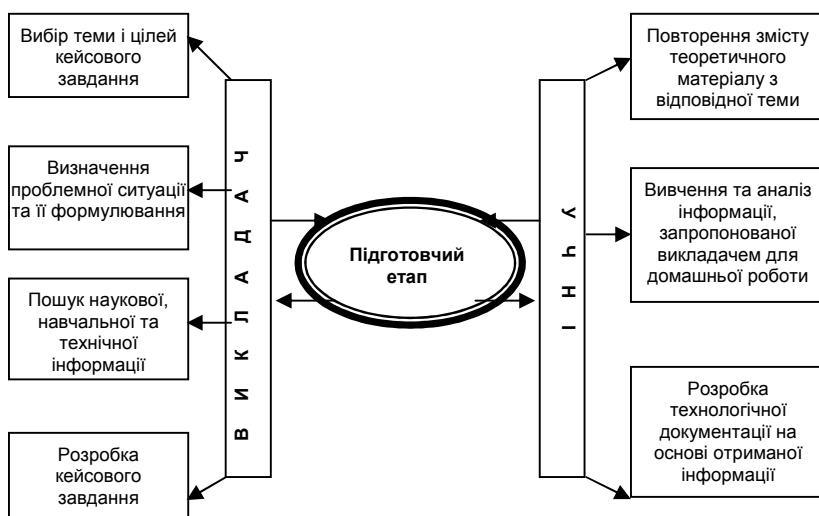
Кейсова технологія чи кейс-метод є специфічним різновидом проектної технології. Існують різні підходи до визначення означеної технології навчання: метод ділових ситуацій, ситуаційних задач, аналіз конкретних ситуацій, кейс-метод. У методологічному контексті кейсову технологію можна уявити, як складну систему, до якої належить процес моделювання, системний аналіз, методи аналізу ситуації, їхня класифікація, елементи проблемності. Метою кейсової технології є забезпечення: активізації самостійної пізнавальної діяльності тих, хто навчається; підвищення мотивації до навчального процесу; формування умінь в обробці отриманої інформації; прийняття правильного рішення на основі групового аналізу ситуації; формування навичок чіткого визначення особистої думки у процесі проведення навчальної дискусії; розвитку творчого підходу в процесі формування професійних знань, умінь та навичок; удосконалення навичок критичного оцінювання запропонованих варіантів проблемних ситуацій; здійснення самоаналізу, самоконтролю та самооцінки дій тих, хто навчається. А тому кейс-метод може розглядатися як активна технологія та спосіб колективного навчання на основі взаємообміну інформацією, завдяки обговорення розвивається творча діяльність тих, хто навчається до самостійного аналізу ситуації, визначення низки ситуаційних завдань, здійснення самоконтролю за правильним ходом своїх дій та прийняття однозначного рішення.

Прийнято вважати, що проблемні ситуації у свідомості учнів виникають під відповідним керівництвом зі сторони педагога, незважаючи на те, що протиріччя, як правило, існують в реальній дійсності: життєвій, виробничій, навчальній. Але подані протиріччя відображаються у свідомості учнів лише в тому випадку, коли ті з ними зіткнулися [4, с. 113]. Водночас, кейс-метод виступає як образ мислення

викладача, його особиста парадигма, завдяки якій він підвищує свій творчий потенціал.

До позитивних сторін кейс-метода можна віднести: застосування в навчальному процесі елементів проблемного навчання; формування навичок з вирішення проблемних ситуацій та задач; здійснення імітації застосування прийнятих рішень в життєвих ситуаціях; формування навичок роботи в команді при обговоренні навчальної проблеми та проведенні презентацій, прес-конференцій тощо. Якщо у проектній технології процес вирішення відповідної проблеми здійснюється шляхом сумісної діяльності слухачів, у кейс-методі формування проблеми і шляхів її вирішення проводиться на основі кейса, який є одночасно технічним завданням і джерелом інформації для забезпечення свідомого сприйняття варіантів ефективних дій. Як і будь-яка навчальна технологія, кейсова у своїй структурі має підготовчий і основний етапи та етап презентації [1; 3; 5].

Вважається, що підготовчий етап є найбільш складним і відповідальним як для викладача, так і для тих, хто навчається. Від нього залежить ефективність та раціональність проведення основного етапу, метою якого є розвиток творчого мислення у процесі вирішення складних технологічних ситуацій. Якщо розглядати сутність змісту діяльності викладача та тих, які навчаються, на



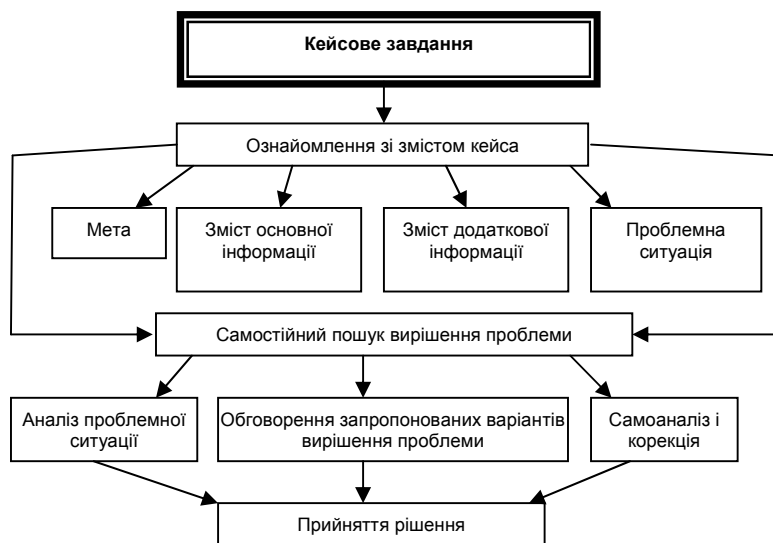
підготовчому етапі, то виокремлюються складові, які мають забезпечувати сукупність вимог для забезпечення реалізації поставлених цілей. Тобто, означений етап передбачає інтегративні дії викладача та учнів для вирішення однієї навчальної задачі (рис. 1).

Рис. 1.

Взаємодія викладачів та учнів у процесі підготовки до навчальних занять за кейсовою технологією

Так, до підготовчих дій викладача можна віднести: вибір навчальної теми, на основі якої можна здійснити процес навчання за кейсовою технологією; визначення навчальних цілей і задач; визначення проблемної ситуації та передбачення низки проблемних питань для здійснення дискусій на уроці; пошук інформації, яка забезпечить вирішення технічного чи технологічного завдання; опис проблемної ситуації (розробка кейсового завдання). Як домашнє завдання пропонується: повторити теоретичний зміст з відповідної теми; здійснити пошук інформації, вказаної викладачем та попередньо її самостійно опрацювати; розробити технологічну документацію, яка буде основою під час вирішення проблемного завдання.

Від рівня підготовленості учнів залежить темп, ефективність та активність проведення основного етапу, зокрема: опрацювання запропонованої теоретичної інформації, уміння виокремити головне з загального і передбачити кроки щодо вирішення проблемного завдання чи ситуації, уміння доказати свій варіант вирішення проблеми та забезпечити ґрунтовність його практичного значення.



Тобто для ефективного вирішення кейсового завдання тими, хто навчається, можна запропонувати такий алгоритм дій, який спрямовано на поетапний, послідовний та більш самостійний творчий пошук (рис. 2):

Рис. 2. Організація вирішення кейсового завдання

З метою підвищення мотивації учнів викладач знайомить їх з кейсовим завданням та пояснює його сутність, проблеми, з якими їм доведеться зіткнутися у процесі навчання, важливість активної їхньої участі у вирішенні навчальної задачі та її вплив на формування загальної професійної компетентності учнів. У процесі навчання учням видається кейс, в якому міститься основна та додаткова технічна й технологічна інформація (документація), опис проблемної ситуації чи проблемного завдання, на основі яких можна здійснити аналітичну діяльність. Оскільки учні мали домашнє завдання, пов'язане з проблемною його побудовою, то мотивація навчальної діяльності їх збільшується, а разом з тим підвищується і зацікавленість щодо вирішення кейсових завдань. Під час здійснення самостійного пошуку вирішення проблем, вона аналізується, визначаються напрями пошуку, пропонуються варіанти вирішення, здійснюється обговорення кожного з цих варіантів і вносяться корективи, приймається остаточне рішення. В тому випадку, коли учні відчувають труднощі щодо вибору остаточного рішення, викладач у процесі дискусії може допомогти їм здійснити правильний вибір.

У цій технології значна увага надається етапу презентації, який забезпечує визначення рівня підготовленості слухачів до навчальної діяльності, в тому числі і рівня сформованих знань та умінь з відповідної теми, розвиток їхнього творчого мислення, уміння здійснювати рекламу свого інтелектуального продукту, доводити його позитивні сторони та можливості застосування у відповідній виробничій сфері. Для більш ефективного колективного спілкування та раціонального проведення навчальної дискусії основна роль належить педагогу, який має достатній практичний досвід з визначеної проблеми.

Висновки. Отже, запровадження у навчальний процес кейсової технології вимагає від викладача та учнів серйозної підготовки, достатнього рівня сформованих знань і умінь виконувати проблемні завдання, високої активності та досвіду щодо колективного обговорення отриманих результатів.

Перспективи подальших пошуків у напрямку досліджень. Подальше наше дослідження буде спрямовано на формування практичних умінь і навичок виконання кейсових завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования : учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. – [2-е изд., стер.]. – М. : Академия, 2008. – 368 с.
2. Подласый И. Г. Педагогика. Новый курс : в 2-х ч. / И. Г. Подласый. – М. : Гуманитарный издательский центр Владивостока, 1999. – Ч. 1. – 570 с.
3. Скакун В. А. Основы педагогического мастерства : учебное пособие / В. А. Скакун. – М. : ФОРУМ : ИНФРА, 2008. – 208 с.
4. Хуторской В. А. Практикум по дидактике и методикам обучения / В. А. Хуторской. – СПб. : Питер, 2004. – 541 с. : ил – (Серия “Учебное пособие”).
5. Хуторской В. А. Современная дидактика : учебник для вузов / В. А. Хуторской. – СПб. : Питер, 2001. – 544 с. : ил. – (Серия “Учебник нового века”).
6. Эрганова Н. Е. Методика профессионального обучения : учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Н. Е. Эрганова. – [2-е изд., стер.]. – М. : Академия, 2008. – 160 с.

Дата надходження статті: 26.03.2010 року.

Дата прийняття статті до друку: 17.05.2010 року.